

DUNJA BROZOVIĆ RONČEVIĆ
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
dunja.brozovic@ihj.hr

TOPONOMASTIČKO NAZIVLJE IZMEĐU IMENOSLOVLJA I GEOGRAFIJE

U radu se na temelju analize definicija odabranih toponomastičkih naziva u onomastici i drugim nejezikoslovnim znanostima upozorava na nužnost ujednačivanja temeljnoga hrvatskoga onomastičkoga nazivlja sukladno načelima dogovorenim u međunarodnim onomastičkim tijelima.

1. Uvod

Pitanje je li onomastika ili imenoslovlje samostalna znanost koja se bavi proučavanjem imena ili jezikoslovna disciplina gotovo se nikada ne postavlja unutar samoga jezikoslovlja. Takve prijepore uglavnom potiču nejezikoslovci kojima su imena predmet, ali ne i središte znanstvenoga interesa. U hrvatskoj se tradiciji onomastika oduvijek smatrala jezikoslovnom disciplinom, što naravno vrijedi i za toponomastiku kao njezinu bitnu sastavnicu koja se u prvome redu bavi zemljopisnim imenima. Međutim, zemljopisna imena predmet su znanstvenoga istraživanja ne samo jezikoslovlja već i geodezije, geografije, kartografije, povijesti, arheologije, demografije i drugih znanosti, ali toponomastika u njihovim istraživanjima ima status pomoćne znanstvene discipline.

Bavljenje toponomastikom kao jezikoslovnom znanstvenom disciplinom ne znači, naravno, da jezikoslovci, odnosno u prvome redu onomastičari, odriču drugim znanostima pravo da se bave proučavanjem toponima. Dapače, pristup onomastičkim istraživanjima, a time i toponomastičkim, nužno je interdisciplinaran. Ostale znanosti, u prvome redu zemljopis, geodezija, povijest, etnologija, demografija i dr., mogu znatno pridonijeti ispravnomu tumačenju pojedinoga toponima, njegove etiologije pa i etimologije. Štoviše, određena razina bavljenja svojevrsnim „toponomastičkim istraživanjima“ neprijeporno je pravo svakoga pojedinca koji se toponimima svakodnevno služi kako bi opisao stvarnost koja ga okružuje i snalazio se u njoj.

2. Onomastička istraživanja u Hrvatskoj i međunarodna tijela

Iako začetke onomastičkih istraživanja u Hrvatskoj možemo pratiti od samih početaka jezikoslovnih istraživanja i leksikografske djelatnosti te etimoloških pokušaja tumačenja povijesti i „značenja“ imena, sustavan se razvitak onomastike kao samostalne jezikoslovne discipline događa tek u prvoj polovici dvadesetoga stoljeća, dakle istodobno u Hrvatskoj kao i drugim europskim državama. I prije toga doba svojevrсна su toponomastička istraživanja u Hrvatskoj provodili arheolozi i povjesničari, ali su toponimima pristupali uglavnom bez dostatne lingvističke podloge i interesa za jezičnu analizu samih imena.

Hrvatsko se onomastičko nazivlje razvijalo usporedno s razvitkom onomastike kao samostalne jezikoslovne discipline, u prvome redu u djelima nestora hrvatske onomastike Petra Skoka. U drugoj polovici dvadesetoga stoljeća Petar Šimunović, a donekle i Valentin Putanec, nastojali su usustaviti hrvatsko onomastičko nazivlje sukladno načelima oblikovanja onomastičkoga nazivlja u ostalim slavenskim jezicima, a na temelju obrazaca dogovorenih u radnoj skupini slavenskih (i tadašnjih istočnonjemačkih) onomastičara.¹ Manje se pozornosti pritom posvećivalo analizi onomastičkoga nazivlja u drugim europskim jezicima jer su se onodobna onomastička istraživanja uglavnom provodila u okvirima nacionalnih jezičnopovijesnih istraživanja. Potreba za ujednačivanjem međunarodnoga onomastičkoga nazivlja javlja se tek krajem dvadesetoga stoljeća, i to u prvome redu kroz djelatnost međunarodnih onomastičkih institucija kada se razvija znatno intenzivnija međunarodna suradnja te se veća pozornost počinje poklanjati interdisciplinarnom pristupu imenima pa pritom i oblikovanju te ujednačivanju onomastičkoga nazivlja. Naime, temeljna su načela tvorbe onomastičkoga nazivlja u slavenskim jezicima relativno ujednačena, ali drugi europski jezici razvijali su onomastičku terminologiju na bitno drugačijim polazištima. U mnogim jezicima onomastičko se nazivlje uopće ne temelji na internacionalizmima grčkoga podrijetla, dapače, u germanskim se jezicima rijetko rabio i temeljni naziv *onomastika*.² Nadalje, u različitim se onomastičkim školama i tradicijama, čak

¹ Na međunarodnome slavističkom kongresu održanom 1962. godine u Sofiji dogovoreno je da se potakne usustavljanje onomastičkoga nazivlja u slavenskim jezicima. Iako je protekao niz godina od ideje do realizacije te zadaće, uspostavljene su radne skupine koje su potom na temelju građe koju su 1973. prikupili i obradili češki onomastičari, izradile iznimno vrijedan priručnik *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*, koji je potom tiskan u Skoplju 1983. godine. Hrvatski je predstavnik u radnoj skupini bio akademik Petar Šimunović koji je prema dogovorenim načelima oblikovao hrvatsko onomastičko nazivlje.

² Primjerice *name studies* znatno je rasprostranjeniji naziv od naziva *onomastics* u engleskome, dok se u njemačkome rabi gotovo isključivo *Namenforschung*.

i među slavenskim jezicima, rabe različiti nazivi za iste kategorije imena, ili isti nazivi čak i unutar jednog jezika imaju različita značenja i definicije.

U sklopu Međunarodnoga vijeća za onomastičke znanosti (International Council of Onomastic Sciences – ICOS), na inicijativu češkog onomastičara Milana Harvalika,³ utemeljena je 2005. godine radna skupina za onomastičku terminologiju s ciljem stvaranja popisa temeljnih onomastičkih pojmova i njihovim definiranjem na tri službena jezika ICOS-a, engleskome, njemačkom i francuskom.⁴ Druga je važna međunarodna institucija za onomastičku terminologiju UNGEGN-ova radna skupina za terminologiju (United Nations Group of Experts on Geographical Names Working Group on Terminology). ICOS-ova je radna skupina izradila popis temeljnih naziva s definicijama i primjerima za cjelokupnu onomastiku, dok se UNGEGN-ova radna skupina u pravilu bavi samo toponomastikom. Međutim, u priručniku pod naslovom *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, objavljenom na šest jezika (engleskome, francuskome, španjolskome, ruskome, kineskom i arapskom) 2002. godine pod okriljem Ujedinjenih naroda obrađeni su i mnogi onomastički i šire lingvistički nazivi koji ne pripadaju samo toponomastici. S obzirom na to da je od utemeljenja glavni urednik i koordinator radne skupine koja je priredila taj priručnik bio poznati izraelski geograf Naftali Kadmon, mnogi su nazivi oblikovani i definirani različito od uobičajene onomastičke jezikoslovne tradicije.⁵

³ Na 21. međunarodnome onomastičkom kongresu održanom u Uppsali od 19. do 24. kolovoza 2002. g. češki onomastičar Milan Harvalik potaknuo je utemeljivanje radne skupine za stvaranje međunarodnoga priručnika onomastičke terminologije. Uspoređujući terminološke sustave u onomastičkim priručnicima različitih jezika uočio je niz primjera nedosljedne uporabe pojedinih tonomastičkih naziva i zaključio da bi stvaranje temeljne ujednačene međunarodne onomastičke terminologije znatno pridonijelo razvitku onomastičke teorije. (Harvalik 2005.)

⁴ Od osnivanja 2005. godine radna se skupina višekratno sastajala. Pri osnivanju na čelu je bio inicijator toga zadatka češki onomastičar Milan Harvalik, a od 2008. skupinu je vodila Julia Kuhn. Članovi skupine tijekom godina donekle su se mijenjali, ali u radu su sudjelovali: Terhi Ainiala (Finska), Maria Giovanna Arcamone (Italija), Pierre-Henri Billy (Francuska), Dunja Brozović Rončević (Hrvatska), Enzo Caffarelli (Italija), Richard Coates (Velika Britanija), Doreen Gerritzen (Nizozemska), Albrecht Greule (Njemačka), Milan Harvalik (Republika Češka), Naftali Kadmon (Izrael), Adrian Koopman (Južna Afrika), Julia Kuhn (Austrija), Carlo Mastrelli (Italija), Martina Pitz† (Francuska), Mats Wahlberg (Švedska). Od sastanka na 23. međunarodnoj konferenciji ICOS-a u Torontu 2008. stalni su članovi skupine i troje predstavnika UNGEGN-ove radne skupine za terminologiju: Staffan Niemstrom (Švedska), Isolde Hausner (Austrija) i André Lapierre (Kanada).

⁵ Od 2007. na čelu UNGEGN-ove radne skupine švedski je onomastičar Staffan Nysström koji je uspoređujući oba popisa ustanovio da se samo 15 jedinica s ICOS-ove liste nalazi u UNGEGN-ovu glosaru (*allonym, anthroponym, choronym, endonym, eponym, ethnonym, exonym, hodonym, hydronym, onomastics, oronym, place name, proper name, toponym and toponymy*) te zaključio da bi neke definicije u UNGEGN-ovu glosaru trebalo prilagoditi ICOS-ovu popisu temeljnih onomastičkih naziva (Working paper No. 88, 25. zasjedanje, Nairobi, 5–12. V. 2009.).

3. Hrvatsko onomastičko nazivlje

Iako su hrvatski onomastičari barem djelomice aktivno sudjelovali u obje radne skupine na oblikovanju i ujednačivanju međunarodne onomastičke terminologije,⁶ hrvatska onomastika do danas još nema od struke usklađen rječnik onomastičkih naziva.⁷ U sadašnjem je trenutku nužno da se i taj zadatak napokon dovrši, jer iako među jezikoslovcima uglavnom nema nesuglasja u uporabi onomastičke terminologije, u današnje su doba u toponomastičkim istraživanjima znatno poduzetniji geografi (ili zemljopisci) te osobito geodeti (ili zemljomjerci), kojima toponomastika više nije samo pomoćno sredstvo njihovih istraživanja već su zahvaljujući hrvatskoj zakonskoj legislativi⁸ dobili ingerencije da vode, ustrojavaju, pa čak i standardiziraju hrvatski toponomastikon. S obzirom na to da se geodeti i geografi u svojem svakodnevnom radu redovito služe toponomastičkim nazivljem, a da često nisu upoznati s već usustavljenom hrvatskom onomastičkom terminologijom, pokazala se potreba za suradnjom tih struka s jezikoslovcima kako bi se izbjegle neujednačenosti u uporabi naziva u službenim dokumentima i bazama podataka.⁹ Stoga bi hrvatski onomastičari trebali uložiti dodatne napore kako bi se izbjeglo da druga znanstvena područja, u ovome slučaju geodezija i geografija, u javno dostupnim bazama podataka definiraju temeljno onomastičko nazivlje na način koji nije u potpunosti usklađen s već ustaljenom hrvatskom i međunarodnom onomastičkom tradicijom.

Određeni pozitivni pomoci u suradnji geodeta, geografa i jezikoslovaca u posljednje su doba postignuti zajedničkom organizacijom znanstvenoga skupa pod naslovom „Prvo nacionalno znanstveno savjetovanje o geografskim imenima“ na Sveučilištu u Zadru 2009. godine.¹⁰ Iako je temeljni

⁶ Autorica je članica međunarodne radne skupine za onomastičku terminologiju pri ICOS-u te je na međunarodnome leksikografskom skupu u organizaciji HAZU i IHJJ 2005. godine održala referat pod naslovom „Ujednačivanje međunarodnoga onomastičkog nazivlja“.

⁷ Na taj je problem prije nekoliko godina upozorila i Anđela Frančić u svojem radu pod naslovom „Što je osobno ime?“ objavljenom u časopisu *Folia onomastica Croatica*, knj. 15, 2006, str. 71–80, te u svojim radovima višekratno Petar Šimunović i Vladimir Skračić.

⁸ Sukladno *Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina* (»Narodne novine«, br. 16/07.), sukladno članku 121, stavak 10., Državna geodetska uprava zadužena je za „osnivanje i vođenje evidencije geografskih imena“. Do 2010. godine ingerenciju za vođenje baze hrvatskih geodetskih imena imao je Hrvatski geodetski institut, a nakon 2010. Institut je pripojen Državnoj geodetskoj upravi koja otada ima i tu zadaću.

⁹ Neke su neujednačenosti uočene i pri radu na projektu „Kartografsko-geoinformatički rječnik, 1. faza“ koji je prihvaćen u sklopu koordinacijskoga projekta *Struna – izgradnja hrvatskoga strukovnog nazivlja* koji se provodi u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Pod vodstvom prof. Miljenka Lapaina, za potrebe toga projekta, među otprilike 700 naziva oblikovano je i desetak natuknica koje pripadaju onomastičkome nazivlju.

¹⁰ Na znanstvenom su skupu održanom na Sveučilištu u Zadru od 23. do 24. listopada

cilj skupa bio upravo poticanje dijaloga među raznim strukama kojima su toponimi predmet znanstvenoga interesa, ipak nije došlo do bitnog iskoraka iz okvira pojedinih struka. Pritom ipak treba naglasiti da geografi u pristupu toponimima imaju šire obzore od geodeta jer, kako ističe J. Faričić, »Geografi mogu toponime proučavati s historijsko-geografskog, regionalno-geografskog, kulturno-geografskog, demogeografskog i kartografskog aspekta.« (Faričić 2009). Kartografski je aspekt, naravno, ključan geodetima koje u prvome redu zanima precizno pozicioniranje toponimâ u prostoru i njihov odnos prema referentu na koji se odnose, dok ih jezično ispravan lik, „sadržaj“ i tumačenje samoga imena gotovo uopće ne zanimaju. Međutim, s obzirom na to da su upravo geodeti odgovorni za bilježenje toponima na zemljovidima, nije neobično da u zabilježenim imenima pronalazimo niz neispravnih toponimskih likova, nerijetko nevjesto standardiziranih. Nadalje, kako se posljednjih godina službeni zemljovidi izrađuju digitalno, odnosno iz računalnih baza podataka, kao dodatan se problem bilježi to što se u računalnim bazama imena uz identifikaciju moraju barem donekle i opisati te se pritom javlja i problem klasifikacije toponima i toponomastičke terminologije. Iako je „dijalog“ među strukama napokon uspostavljen, u pitanju terminologije možda je jedini konkretan uspjeh do sada to da su geografi i geodeti, ili barem dio njih, napokon prihvatili razlikovati pojmove *ime* (*nomen proprium*) i *naziv* (*nomen appellativum*) na način kako je to uobičajeno u hrvatskoj i slavenskoj onomastici. Donedavno su, naime, te struke uglavnom rabile *ime* za živo biće, a *naziv* za zemljopisni objekt.

Za razliku od drugih europskih jezika, slavenska, a time i hrvatska onomastička terminologija najvećim se dijelom temelji na internacionalizmima grčkoga podrijetla. Od polazišne grčke riječi *ónoma* ‘ime’ izveden je niz onomastičkih naziva, uglavnom uz dosljedno poštovanje paralelizma onomastičkoga terminološkog sustava: onim ~ onimija ~ onomastika (toponim ~ toponimija ~ toponomastika, antroponim ~ antroponimija ~ antroponomastika itd.), pri čemu je *onim* vlastito ime, *onimija* skup imena unutar nekoga sustava, a *onomastika* znanstvena disciplina koja taj imenski sustav proučava. U stručnoj hrvatskoj i slavenskoj onomastičkoj literaturi taj se terminološki sustav dosljedno poštuje, ali među hrvatskim geodetima i geografima nerijetko se *naziv toponimija* rabi i za samu znanost koja se bavi proučavanjem zemljopisnih imena. To nije slučajno jer uporište takvoj uporabi naši geografi i geodeti mogu pronaći i u službenim dokumentima UNGEGN-a, koje su u radnim tijelima, uglavnom također priređivali geografi i geodeti.

2009. godine u suorganizaciji jezikoslovca Vladimira Skračića i geografa Josipa Faričića, sudjelovali su jezikoslovci, geografi i geodeti, a među inim aktualnim toponomastičkim pitanjima raspravljalo se i o problemu uporabe ujednačene toponomastičke terminologije.

4. Toponomastičko nazivlje

Do danas najcjelovitiji popis hrvatskih onomastičkih naziva i njihovih definicija objavio je Petar Šimunović u knjizi slavenske onomastičke terminologije *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*. To je nazivlje djelomice preradio i objavio u poglavlju pod naslovom „Hrvatska onomastička terminologija“ u knjizi *Uvod u hrvatsko imenoslovlje* gdje u prilogu pod naslovom *Priručni rječnik hrvatskih onomastičkih termina* Šimunović obrađuje ukupno 78 onomastičkih i općejezičnih naziva koji se rabe u onomastičkoj terminologiji, među kojima se tridesetak rabi u toponomastičkim istraživanjima.¹¹

Podrobna analiza neujednačenosti pri uporabi onomastičkoga nazivlja nadilazi, naravno, okvire ovoga rada. Dovoljno je napomenuti da se pojedini, u hrvatskome uobičajeni nazivi u različitim onomastičkim sustavima različito tumače. Tako se primjerice u mnogim jezicima *etnonimi* uopće ne smatraju vlastitim imenima, dok se u drugima smatraju apelativima u jedninskome liku, a vlastitim imenima u množinskome. Naziv *eponim* ima sasvim različita značenja u germanskoj i hrvatskoj onomastici. Relativno nov naziv *krematonim* koji u ICOS-ovoj terminologiji označuje ‘vlastito ime nekog proizvoda’ ima toliko različitih definicija i tumačenja u pojedinim onomastičkim sustavima da ga mnogi onomastičari izbjegavaju rabiti u svojim radovima.

Ovom ću prigodom na nekoliko odabranih toponomastičkih naziva upozoriti na nedosljednosti u njihovoj uporabi u okvirima jezikoslovlja i drugih znanosti, u prvome redu geografije i geodezije. Kao polazište za hrvatsko nazivlje poslužiti ćemo se *Priručnim rječnikom hrvatskih onomastičkih termina* P. Šimunovića koje ćemo usporediti s toponomastičkim nazivljem obrađenim za Strunu u okviru projekta *Kartografsko-geoinformatički rječnik, 1. faza* (KGR) te predložena rješenja usporediti s popisom temeljnih onomastičkih naziva usklađenih u sklopu Međunarodnoga onomastičkog vijeća (ICOS) i UNGEGN-ovim rječnikom naziva za standardizaciju zemljopisnih imena.

Već sam višekratno napominjala da je hrvatsko onomastičko nazivlje uglavnom usklađeno sa slavenskom onomastičkom terminologijom. Među raznim školama, najrazrađenije nazivlje nalazimo u ruskoj i češkoj onomastici te su iz tih škola i u hrvatski preuzeti neki nazivi koji su se, međutim, „udomačili“ među hrvatskim onomastičarima te je njihova uporaba dvojbena. Za primjer ću izdvojiti naziv *anojkonim* koji Šimunović upućuje na u hrvatskoj onomastici već dugo prisutan *mikrotoponim* i definira ga kao »vlastito ime prirodnog

¹¹ U toj je knjizi Šimunović djelomice prihvatio temeljnu podjelu onima na *geonime* (ili toponime) = imena zemljopisnih objekata; *bionime* = imena živih bića (ljudi = antroponimi; životinja = zoonimi; imena biljaka = fitonimi), *krematonime* = imena predmeta, proizvoda, pojava, objekata, građevina, ustanova, organizacija, udruga i dr. nastalih ljudskom djelatnošću.

fiziogeografskog objekta s malim radijusom prepoznatljivosti« uz napomenu da »Mikrotoponimijski sustav čine obično mikrotoponimi jedne katastarske općine i drugih manjih definiranih površina«. S obzirom na to da je naziv *mikrotoponim* (kao i *makrotoponim*) sporan jer upućuje na to da postoje „manji“ (mikro) ili „veći“ (makro) toponimi, što je naravno netočno jer postoje samo manji ili veći zemljopisni objekti na koje se ta imena odnose, s terminološkoga bi stajališta naziv *anojkonim* bio prikladniji jer je u češkoj onomastici nastao kao opreka nazivu *ojkonim* kojim se obilježuje ime naseljenog (ili raseljenog) mjesta. Međutim, ni među slavenskim jezicima taj naziv nije uvijek jednoznačno definiran. Primjerice, u češkoj onomastici odnosi se na »imena nenastanjenih prirodnih objekata ili imena ljudskih tvorevina u prirodi«, npr. imena oranica, šuma, voda, brežuljaka itd., dakle uključujući hidronime, odnosno bitno širi raspon pojmova nego što tradicionalno označuje naziv *mikrotoponim*. U ruskoj onomastičkoj tradiciji naziv *anojkonim* odnosi se samo na nenastanjene ljudske tvorevine, a naziv *mikrotoponim* uglavnom samo na imena zemljišnih čestica, odnosno ona imena koja se u njemačkoj onomastičkoj terminologiji klasificiraju kao *Flurnamen*, a u engleskoj obično kao *minor names*. Ipak, u rječniku ruske onomastičke terminologije N. V. Podolskaje, kao i u nekim drugim terminološkim sustavima, naziv *mikrotoponim* odnosi se na sva imena zemljopisnih objekata poznatih samo manjem krugu ljudi nastanjenih na relativno ograničenome području.

S obzirom na to da bi sustavna obradba razlika u pojedinim terminološkim sustavima zahtijevala znatno detaljniju analizu, u nastavku ću navesti samo nekoliko odabranih toponomastičkih naziva i njihovih definicija u geodetsko-geografskom projektu Strune [KGR], kod Petra Šimunovića [PŠ], u popisu temeljnih onomastičkih pojmova ICOS-a i UNGEGN-a [UN].

egzonim — vlastito ime koje se rabi u nekom jeziku za zemljopisni objekt koji se nalazi izvan područja na kojem taj jezik ima službeni status i koje se likom razlikuje od lika imena u službenom jeziku ili jezicima na prostoru na kojem se zemljopisni objekt nalazi [ICOS]; geografsko ime koje se razlikuje od geografskog imena koje se upotrebljava u državi u kojoj se nalazi imenovani geografski objekt [KGR]; tradicionalni toponim kojim se imenuje objekt na drugome jezičnom teritoriju i razlikuje se oblikom od toponima na jezičnom teritoriju kojemu pripada [PŠ]

endonim — Ø [PŠ]; vlastito ime zemljopisnog objekta u nekom od jezika koji se pojavljuje na prostoru gdje se objekt nalazi [ICOS]; izvorno ime nekoga geografskog objekta [KGR]¹²

¹² UNGEGN-ova radna skupina višekratno je prepravljala definicije pojmova *egzonim* i *endonim* o čemu sam izlagala na VI. Skokovim etimološko-onomastičkim susretima održanim u Korčuli 2006. g. te ovom prigodom ne donosim UNGEGN-ove definicije.

hagionim — Ø [PŠ]; vlastito ime svetca [ICOS]; ime sakralnog objekta [KGR];
Ø UN

hidronim — ime vodnoga objekta; npr. ime mora, uvale, tjesnaca, jezera, močvare, ribnjaka, vodnog spremišta, cisterne, vrela, rijeke, potoka, vodopada i sl. [ICOS]; ime za različite pojave voda (more, jezera, rijeke, močvare, ledene površine i dr.) [KGR]; toponim koji se odnosi na hidrografski objekt [UN]; vlastito ime vodnog objekta [PŠ]

hodonim — Ø [KGR]; ime prometnice (vlastito ime ulice, trga, autoceste, puta, tunela, mosta, željezničke linije i sl.) [ICOS]; vlastito ime prometnice [UN]; vrsta urbonima, ime gradskih četvrti, ulica, trgova, prometnog tkiva u naselju [PŠ]

horonim — Ø [UN]; vlastito ime veće zemljopisne ili administrativne jedinice [ICOS]; ime različitih prostornih cjelina poput države, regije i sl. [KGR]; razred toponima određenog (administrativnog) teritorija [PŠ]

makrotoponim — Ø [KGR; UN; PŠ]; 1) vlastito ime većega topografskog objekta, npr. imena gradova, županija; 2) toponim koji rabi veća skupina ljudi [ICOS];

mikrotoponim — Ø [KGR; UN]; 1) vlastito ime važnijega poljoprivrednog objekta (imena polja, pašnjaka); 2) toponim koji rabi manja skupina ljudi [ICOS]; vlastito ime prirodnoga fiziogeografskog objekta s malim radijusom prepoznatljivosti. Mikrotoponimijski sustav čine obično mikrotoponimi jedne katastarske općine i drugih manjih definiranih površina [PŠ]

nesonim — Ø [ICOS; UN; PŠ]; ime otoka [KGR]

ojkonim Ø [UN]; ime bilo koje vrste ljudskih naselja (gradova, sela, zaselaka) [ICOS]¹³; ime naselja ili dijela naselja [KGR]; vlastito ime naseljenog (ili raseljenog) mjesta [PŠ]

oronim — ime vertikalno oblikovane strukture zemljine površine (imena gora, gorskih lanaca, visoravni, brda, stijena i dr.) [ICOS]¹⁴; ime reljefnog oblika [KGR]; ime koje se odnosi na uzvišene objekte, kao gora ili brdo [UN]; vlastito ime reljefnog objekta na zemljinoj površini (gore, vrhovi, klanci, gudure) [PŠ]

regionim — Ø [ICOS; UN; PŠ]; ime oranice, livade, pašnjaka, vinograda i šume te većih geografskih cjelina [KGR]

teritorionim — Ø [ICOS; UN; PŠ]; ime pojedinoga područja pod upravom neke teritorijalne jedinice [KGR]

¹³ ICOS-ova radna skupina nije prihvatila taj naziv koji se redovito rabi u slavenskoj onomastici. U engleskome se rabi *settlement name*, u njemačkome *Siedlungsname*, u francuskome *nom d'habitat*, čemu bi u hrvatskome sustavu odgovarao naziv *mjesno ime*.

¹⁴ U nekim onomastičkim sustavima označuje i imena dolina, udolina.

toponim — zemljopisno ime, ime naseljenih ili nenaseljenih mjesta (ime planine, rijeke, otoka, šume, grada, sela, livade, ceste i sl.) [ICOS]; geografsko ime, odnosno ime geografskog objekta [KGR]; vlastito ime koje se odnosi na topografski objekt. Zajednički naziv za zemljopisna i izvanzemaljska imena [UN]; zemljopisno ime, posebna onimijska kategorija koja se odnosi na zemljopisne objekte: hidronim, ojkonom, oronom, speleonim, horonom, urbonim itd. [PŠ]

toponimi — Ø [ICOS; UN; PŠ]; imena topografskih objekta [KGR]

toponimija — ukupnost toponima na nekom području ili u nekom jeziku, razdoblju i sl. [ICOS]; ukupnost toponima nekoga područja [KGR]; znanost koja se bavi toponimima općenito i posebice zemljopisnim imenima [UN]; zbir toponima [PŠ]

toponomastika — onomastička grana koja se bavi znanstvenim proučavanjem toponima [ICOS]; grana onomastike koja proučava značenje i nastanak toponima [KGR]; proces ili aktivnost dodjeljivanja toponima [UN]; znanost koja proučava zemljopisna imena [PŠ]

toponomastikon — Ø [KGR; UN; PŠ]; popis zemljopisnih imena s jezikoslovnim komentarima ili tumačenjima; toponomastički rječnik ili njegova mentalna ili teoretska inačica [ICOS]

urbonim — Ø [KGR; UN; PŠ]; podskupina hodonima; ime ulice u gradu ili selu [ICOS];

5. Zaključak

Već i ovako sažet prikaz odabranih najčestotnijih toponomastičkih naziva pokazuje mnoge neujednačenosti u njihovoj uporabi među jezikoslovcima odnosno onomastičarima i geografima odnosno geodetima. Dugo je trebalo da u međunarodnoj terminologiji geografi prihvate da se toponomastika odnosi na granu onomastike, a da je toponimija ukupnost toponima na nekom području ili unutar nekoga jezičnog sustava ili razdoblja. Hrvatski geografi i geodeti redovito rabe nazive *regionim* i *teritorionim* koji nisu u hrvatskoj onomastičkoj tradiciji.

Zbog nužnosti konzistentne uporabe onomastičke terminologije barem na hrvatskome jezičnom području, na VII. Skokovim susretima održanim od 14. do 16. listopada 2010. u Gospiću organizirana je terminološka radionica za onomastičko nazivlje na kojoj je sudjelovala većina današnjih hrvatskih onomastičara. Analizom nazivlja prihvaćenih za ICOS i usporedbom s uglavnom prihvaćenim nazivima, usklađene su pojedine definicije što je preduvjetom za izradbu rječnika hrvatskoga onomastičkog nazivlja.

Literatura¹⁵:

- FARIČIĆ, JOSIP. 2009. Geografski aspekt proučavanja toponima. <http://www.geografija.hr/clanci/1479/geografski-aspekt-proucavanja-toponima>
- Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*. 2002. United Nations Group of Experts on Geographical Names (ur. Naftali Kadmon). New York: United Nations.
- HARVALIK, MILAN. 2005. Towards a new millennium – towards a common onomastic terminology. *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences*, 1, Uppsala 2005, 161–171.
- KADMON, NAFTALI. 2000. *Toponymy. The Lore, Laws and Language of Geographical Names*. New York: Vantage Press.
- Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika. Osnovnaja sistema i terminologija slavjanskoj onomastiki. Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik*. 1983. Skopje.
- PAVIĆ, RADOVAN. 1980. Geografski aspekt toponimije, Spomen zbornik o 30. obljetnici osnutka Geografskog društva Hrvatske, Zagreb, 121–134.
- PODOLSKAJA, N. VLADIMIROVNA. 1988. *Slovar' ruskoj onomastičeskoj terminologii*. Moskva.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 74–79.
- WITKOWSKI, THEODOLIUS. 1995. Probleme der Terminologie. U: Ernst Eichler & Gerold Hilty & Heinrich Löffler & Hugo Steger & Ladislav Zgusta (eds.), *Namenforschung. Ein internationales Handbuch zur Onomastik I.*, 288-294. Berlin – New York.
- ZGUSTA, LADISLAV. 1998. The Terminology of Name Studies. *Names*, 46, 189–203.

Toponomastic terminology between the onomastics and geography

Abstract

Based upon an analysis of the definitions of selected toponomastic terms, the paper emphasizes the need to standardize basic Croatian onomastic terminology in accordance with principles agreed upon by international onomastic boards.

Ključne riječi: onomastička terminologija, toponomastika, nazivoslovlje

Key words: onomastic terminology, toponomastics, terminology

¹⁵ Za detaljniji popis literature relevantne za onomastičku terminologiju u pojedinim europskim jezicima vidi Harvalik 2005.